

tydeligst og bedst til ved at lægge den sidste Ejendomsvurdering til Grund.

Naar Staten saa har overtaget disse Arealer, bliver der forskellige Arbejder at sætte i Gang. Staten maa da være stillet saaledes overfor Moserne, at den frit kan disponere over disse Arealer og helt kan bestemme, efter hvilken Plan der skal arbejdes. Det meddeles i Bemærkningerne, at en ret betydelig Del af begge Moserne er bortforpagtet til et Selskab, der kaldes „Vildmoserne“, en Filial af et andet Aktieselskab „Aamosen“. Det oplyses, at de Forpagtningsaftaler, der er truffne med Hensyn til private Ejere i de omliggende Byer, er udløbet, men det hedder endvidere, at Fideikommisarealerne endnu er bundne ved Forpagtning til disse Selskaber. Den første ærede Taler omtalte, at Sagen skal behandles i et Udvalg, og der vil det da være nødvendigt at faa oplyst af Ministeren, hvorledes det forholder sig med disse Forpagtninger, hvor længe de er løbende, og af hvilken Art de er. Det bør under alle Omstændigheder være saaledes, navnlig hvis det er rigtigt, som det ogsaa hedder i Bemærkningerne, at den Udnyttelse af Moserne, som disse Selskaber har planlagt, maa betragtes som strandet, at disse Forpagtningskontrakter ikke kommer til at spille hemmende og hindrende ind i den Plan, Staten agter at lægge til Grund.

I øvrigt hedder det i § 1, at Staten skal erhverve disse Moser til Brug for Brændselsproduktionen og for Tilvejebringelse af Agerarealer, og det skal ske efter en fælles Plan. Jeg tror, at det Udvalg, der kommer til at beskæftige sig med Sagen, ogsaa maa beskæftige sig med denne Side af Opgaven, og at der maa gøres et Forarbejde ogsaa af Rigsdagen med Hensyn til denne Plan. Det er oplyst, at den først og fremmest gaar ud paa Mosens Afvanding, Anlæg af Veje og af Liggepladser for Tørvne. Det er sikkert rigtigt. Det er det første, der skal ske, og Lovforslaget bør vedtages saa hurtigt, at disse forberedende Arbejder kan sættes i Gang med meget kort Frist, saa at de kan benyttes til at afhjælpe den for Tiden værende Arbejdsløshed. Man maa ogsaa straks tage under Overvejelse at træffe Beslutning om Tilvejebringelse af Boliger til den Arbejdsstyrke, der skal op til Moserne. Baade Nord og Syd for Moserne, hvor de Mosearbejder, der allerede er i Gang, til Sommer vil blive udvidet adskilligt ud over det Omfang, de havde i Fjor, ligesom Tilfældet vil være ved de

andre store Moser, der støder op til Vildmoserne — navnlig gælder dette Lunde-gaardsmosen oppe i Vendsyssel —, er Boligpladserne i de der værende Byer saa stærkt optagne, at det bliver nødvendigt straks at sørge for Husly til de Arbejdere, der kommer derop. Dette vilde, saaledes som det ogsaa er anført i Bemærkningerne til Lovforslaget, bedst og rimeligst ske ved Bygning af Barakker. Det har jo vist sig i de Lejre, der er lavede her i Landet og andetsteds, at det meget vel lader sig gøre, og jeg kunde tænke mig, at et Samarbejde mellem Landbrugsministeriet og Forsvarsministeriet i saa Henseende kunde bringe hurtige og gode Resultater.

Samtidig med, at man gaar til Mosens Afvanding — og som det blev fremhævet af det ærede Medlem fra Herning (Westergaard), vil denne kunne foregaa let ved fri Afstrømning af Mosen, idet Mosens Bund ligger højere end de omgivende Arealer, saa at man ikke alene kan faa afvandet Mosen, men ogsaa faa gode Afvandingsforhold paa de Landbrugsarealer, som det er Hensigten at lade opstaa, hvor Tørven er afgraved —, maa man tage Hensyn til Muligheden for Transport af Tørvne ad de tilvejebragte Kanaler. Det ærede Medlem fra Herning udtalte i Tilknytning til nogle Bemærkninger, som Dalgas fremsætter herom i Hedselskabets Tidsskrift for 1880, at naar Mosen først er afvandet og denne Svamp, som en saadan Højmose er, har afgivet sit Vand og er sunket stærkt, hvad den sikkert vil — maaske ned til den halve Højde —, vil der ikke komme tilstrækkeligt Vand til Sejlads i Kanalerne, selv om man bygger Sluser, hvorved man kan regulere den frie Afstrømning, men det er meddelt mig, at de Ingeniører, som har beskæftiget sig med Spørgsmaalet, ikke nærer en saadan Bekymring, idet de mener, at det Regnvand, der falder paa Mosearealerne, vil være tilstrækkeligt til under normale Forhold at give tilstrækkeligt Vand i Kanalerne. Endelig er der ogsaa den Udvej, at man kunde lede Vand fra de Aaløb, der strømmer omkring Mosen, ind gennem Mosen og derved fylde Kanalerne. Disse Aaløb ligger saadan, at dette kunde lade sig gøre. De har hidtil virket som Afvandingskanaler omkring Mosen og hindret Tilstrømning dertil, ja, Mosens Dannelse beror vel overhovedet paa, at disse Aaer har dette Løb omkring de Søer, som oprindelig har været der. Det er da muligt, at Tørvetransporten kan lettes en Del ved, at Kanalerne sættes i Forbindelse med de